

KONKURS

czyli przyrzeczenie publiczne w prawie zamówień publicznych

Mariusz Filipek

Wolters Kluwer

KONKURS

czyli przyrzeczenie publiczne w prawie zamówień publicznych

Mariusz Filipek

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2026

Stan prawny na 1 lutego 2026 r.

Mariusz Filipek, nr ORCID: 0000-0003-4089-200X

Recenzent

Dr hab. Włodzimierz Dzierżanowski

Wydawca

Izabella Małecka

Redaktor prowadzący

Joanna Cybulska

Opracowanie redakcyjne

Katrzyna Rybczyńska

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawoLubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2026

ISBN 978-83-8438-120-5

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Zarządzania Prawami Autorskimi i Treściami

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 692 477 076

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Od Autora.....	13
Rozdział I	
Wprowadzenie do zagadnień przyrzeczenia publicznego	15
1. Pojęcie i charakter prawny przyrzeczenia publicznego	15
1.1. Oświadczenie woli jako samodzielne źródło zobowiązania przyrzekającego	20
1.2. Zmiana i odwołanie przyrzeczenia publicznego	23
2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy przyrzeczenia publicznego.....	25
2.1. Zakres podmiotowy	25
2.1.1. Przyrzekający	26
2.1.2. Adresat przyrzeczenia	27
2.2. Zakres przedmiotowy	28
2.3. Sposób złożenia przyrzeczenia	30
3. Podstawy regulacji postępowania konkursowego jako przyrzeczenia publicznego w sferze ustawy – Prawo zamówień publicznych	32
4. Standardy postępowania konkursowego w zamówieniach publicznych.....	39
Rozdział II	
Zasady postępowania konkursowego w zamówieniach publicznych	49
1. Zagadnienia ogólne	49

2. Zasady zamówień publicznych	51
2.1. Zasada zachowania uczciwej konkurencji	51
2.2. Zasada równego traktowania wykonawców	55
2.3. Zasada przejrzystości	59
2.4. Zasada proporcjonalności	62
2.5. Zasada efektywności ekonomicznej	65
2.6. Zasada legalizmu działania zamawiającego	69
2.7. Zasada bezstronności i obiektywizmu	72
2.8. Zasada jawności postępowania i jej ograniczenia	74
2.9. Zasada pisemnego prowadzenia postępowania	81
2.10. Zasada prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia w języku polskim	84
2.11. Zasada elektronicznej komunikacji zamawiającego z wykonawcami	85
2.12. Zasada współdziałania zamawiającego i wykonawcy przy wykonaniu umowy	88
3. Anonimowość jako podstawa zorganizowania konkursu...	91
4. Twórczy charakter konkursu a prawa autorskie	93

Rozdział III

Postępowanie konkursowe w zamówieniach publicznych	97
1. Zagadnienia ogólne	97
1.1. Przesłanki zorganizowania konkursu	97
1.2. Etapy konkursu	101
1.3. Uczestnicy konkursu	102
1.4. Opis przedmiotu konkursu	106
1.5. Regulamin konkursu	109
2. Sąd konkursowy	114
3. Procedury konkursowe	122

Rozdział IV

Środki ochrony prawnej w procedurze konkursowej	133
1. Postępowanie przed Krajową Izbą Odwoławczą	133
1.1. Zakres postępowania odwoławczego	133
1.2. Podmioty postępowania odwoławczego	136
1.3. Przedmiot postępowania odwoławczego	141
1.4. Orzeczenia Krajowej Izby Odwoławczej	145

2. Postępowanie sądowe.....	149
2.1. Skarga do Sądu Zamówień Publicznych	149
2.2. Postępowanie skargowe	152
2.3. Skarga do Sądu Najwyższego.....	156
3. Alternatywne formy rozwiązania sporu	159
3.1. Sądownictwo polubowne	159
3.2. Mediacje i concyliacje.....	164

Rozdział V

Postępowanie konkursowe w zamówieniach publicznych wybranych państw europejskich	169
1. Kolidzja przepisów a prymat prawa Unii Europejskiej w praktyce ustawy – Prawo zamówień publicznych	169
2. Wpływ orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na postępowanie konkursowe w zamówieniach publicznych	175
3. Modele postępowań konkursowych wybranych państw europejskich	184
3.1. Model brytyjski.....	185
3.2. Model francuski.....	189
3.3. Model niemiecki	193
Bibliografia.....	197

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

CCP	– Code de la commande publique (Kodeks zamówień publicznych)
CJA	– Code de justice administrative (Kodeks sądownictwa administracyjnego)
CPI	– Code de la propriété intellectuelle (Kodeks własności intelektualnej)
dyrektywa 2014/24/UE	– dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z 26.02.2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (Dz.Urz. UE L 94, s. 65, ze zm.)
dyrektywa 2014/25/UE	– dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z 26.02.2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE (Dz.Urz. UE L 94, s. 243, ze zm.)
k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.)
k.p.c.	– ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.)
PCR 2015	– Public Contracts Regulations 2015 (brytyjskie rozporządzenie w sprawie zamówień publicznych z 2015 r.)
pr. aut.	– ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 24 ze zm.)
p.z.p.	– ustawa z 11.09.2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1320 ze zm.)
p.z.p. z 2004 r.	– ustawa z 29.01.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1843 ze zm.)
u.z.n.k.	– ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2026 r. poz. 85)

- VgV – Verordnung über die Vergabe öffentlicher Aufträge (niemieckie rozporządzenie w sprawie udzielania zamówień publicznych)

Czasopisma i publikatory

- Dz.P.P.P. – Dziennik Praw Państwa Polskiego
 Dz.U. – Dziennik Ustaw
 Dz.Urz. UE – Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
 Dz.Urz. WE – Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich
 ECR – European Court Reports
 Legalis – System Informacji Prawnej Legalis
 LEX – System Informacji Prawnej LEX
 NP – Nowe Prawo
 ONSAiWSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
 OSA – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
 OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
 OSNCP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
 OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich
 PiP – Państwo i Prawo
 ZOTSiS – Zbiór Orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji

Inne

- ADR – Alternative Dispute Resolution (alternatywne metody rozwiązywania sporów)
 KIO – Krajowa Izba Odwoławcza
 MIQCP – Mission interministérielle pour la qualité des constructions publiques (Międzyresortowa Misja do spraw Jakości Budownictwa Publicznego)
 MŚP – małe i średnie przedsiębiorstwa
 NIK – Najwyższa Izba Kontroli
 NSA – Naczelny Sąd Administracyjny
 OPiW – opis potrzeb i wymagań
 RIBA – Royal Institute of British Architects
 RP – Rzeczpospolita Polska
 RPW 2013 – Richtlinien für Planungswettbewerbe
 SA – sąd apelacyjny
 SN – Sąd Najwyższy
 SO – sąd okręgowy
 SIWZ – specyfikacja istotnych warunków zamówienia

SWZ	- specyfikacja warunków zamówienia
SZP	- Sąd Zamówień Publicznych
TSUE	- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UZP	- Urząd Zamówień Publicznych
VfM	- Value for Money
WSA	- wojewódzki sąd administracyjny

OD AUTORA

Zamówienia publiczne stanowią istotny element funkcjonowania gospodarki oraz sektora publicznego, wpływając jednocześnie zarówno na rozwój przedsiębiorczości, jak i na skuteczność wydatkowania środków publicznych. W kontekście coraz większej konkurencji na rynku oraz rosnących oczekiwań wobec skuteczności działania administracji publicznej szczególnie ważne jest prawidłowe przeprowadzenie procedur o zamówienie publiczne. Właściwe stosowanie przepisów prawa zamówień publicznych ma na celu racjonalne wykorzystanie środków publicznych, promowanie uczciwej konkurencji, przejrzystości i jawności postępowania oraz budowanie zaufania obywateli do organów publicznych. Prawo zamówień publicznych może być interesujące ze względu na to, że stanowi ono połączenie różnych norm o cechach cywilno- lub administracyjnoprawnych. Podmioty zobowiązane do stosowania przepisów ustawy – Prawo zamówień publicznych muszą zachować zasady i normy właściwe organom sektora publicznego. Z tego powodu istotne jest w zamówieniach publicznych także właściwe ułożenie stosunku między zamawiającymi a wykonawcami we właściwym kontekście proceduralnym. Te argumenty przemawiają za tym, aby dokonać analizy zagadnienia konkursu jako przyrzeczenia publicznego w ujęciu jego rozwiązań systemowych, określonych w prawie zamówień publicznych.

Niniejsza książka ma na celu dogłębną analizę tej procedury, zadaje pytania o naturę takich zamówień, regulacje prawne dotyczące ich stosowania, potencjalne zagrożenia oraz sytuacje, w których stosowanie tego trybu jest najbardziej uzasadnione – poczynając od definicji, ogólnych

założeń i zasad tego postępowania w Polsce, przez omówienie krajowych i europejskich regulacji prawnych, aż po szczegółową analizę procedury ich udzielania oraz środków ochrony prawnej służących podmiotom w niej uczestniczącym.

Rozdział I

WPROWADZENIE DO ZAGADNIEŃ PRZYRZECZENIA PUBLICZNEGO

1. Pojęcie i charakter prawny przyrzeczenia publicznego

Przyrzeczenie publiczne potocznie zwane jest „postępowaniem konkursowym” lub też „konkursem”. Według *Słownika języka polskiego PWN* konkurs oznacza „impresę, przedsięwzięcie dające możliwość wyboru najlepszych wykonawców, autorów danych prac itp.” lub też „postępowanie mające na celu wybranie najlepszego kandydata na jakieś stanowisko”¹. Popularność konkursów jako sposobu wyboru najlepszych wykonawców lub autorów jest ogromna, od organizowanych przez przedsiębiorstwa konkursów, w których wygraną są pieniądze² lub drogie przedmioty³, do konkursów szkolnych, w których wygraną jest statuetka bądź dyplom⁴.

Drugie znaczenie konkursu znajduje swoje odzwierciedlenie w przepisach prawa, a obsadzanie stanowisk w sposób konkursowy stosowane jest

¹ *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/konkurs;2473269.html> (dostęp: 13.02.2025 r.).

² Zob. <https://media.biedronka.pl/299359-zostal-tylko-tydzien-zeby-wygrac-100-000-zl-od-biedronki> (dostęp: 13.02.2025 r.).

³ Zob. <https://lublin.eu/lublin/aktualnosci/zwyciezca-loterii-rozlicz-pit-w-lublinie-odebral-samochod,9549,66,1.html> (dostęp: 13.02.2025 r.).

⁴ Zob. <https://konkursydladzieci.eu> (dostęp: 13.02.2025 r.).

już od połowy XX w. Szczytowy punkt rozwoju tego sposobu obsadzania stanowisk miał miejsce podczas transformacji gospodarczej, głównym celem było doprowadzenie do samodzielności działania przedsiębiorstw państwowych, rozwoju kadry menedżerskiej i sędowanie na nią kierownictwa przedsiębiorstwami⁵. Uwzględniając to, wprowadzono w 1981 r. ustawę o przedsiębiorstwach państwowych⁶ z zapisem, że obsadzanie stanowisk ma się odbywać w sposób konkursowy.

Ten sposób obsadzania stanowisk zakorzenił się w wielu ustawach. Przykładowo, w art. 49 ustawy o działalności leczniczej⁷ jest mowa o konkursie na stanowiska zarządcze: kierownika, zastępcy kierownika, ordynatora, naczelniej pielęgniarki; w art. 35 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych⁸ jest zapis, że w drodze konkursu powoływany jest dyrektor przedsiębiorstwa; w art. 63 ustawy – Prawo oświatowe⁹ tak wybiera się dyrektora; w art. 119 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹⁰ jest mowa o konkursie na stanowisko nauczyciela akademickiego; w art. 43 ustawy o instytutach badawczych¹¹ znajduje się zapis dotyczący konkursu w odniesieniu do zatrudnienia pracownika naukowego, w art. 400m ustawy – Prawo ochrony środowiska mówi się o takim właśnie obsadzaniu stanowisk w biurach funduszy ochrony środowiska¹², w art. 180 ustawy – Prawo o prokuraturze¹³ o konkursowym naborze na stanowisko asystenta prokuratora; w art. 69e ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁴ konkurs ma miejsce w odniesieniu do stanowiska dyrektora kontrolnej jednostki organizacyjnej NIK.

⁵ Zob. https://kadry.infor.pl/kadry/indywidualne_prawo_pracy/zatrudnianie_i_zwalnianie/705292,Konkurs-na-stanowiska-kierownicze-procedura.html (dostęp: 13.02.2025 r.).

⁶ Ustawa z 25.09.1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. Nr 24, poz. 122).

⁷ Ustawa z 15.04.2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2025 r. poz. 450 ze zm.).

⁸ Ustawa z 25.09.1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 437).

⁹ Ustawa z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2025 r. poz. 1043 ze zm.).

¹⁰ Ustawa z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.).

¹¹ Ustawa z 30.04.2010 r. o instytutach badawczych (Dz.U. z 2024 r. poz. 534 ze zm.).

¹² Ustawa z 27.04.2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.).

¹³ Ustawa z 28.01.2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2024 r. poz. 390 ze zm.).

¹⁴ Ustawa z 23.12.1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2022 r. poz. 623).

Warto zaznaczyć, że na potrzeby konkursowej selekcji kadry menedżerskiej w administracji¹⁵ została w 2005 r. przygotowana ustawa o przeprowadzaniu konkursów na stanowiska kierowników centralnych urzędów administracji rządowej, prezesów agencji państwowych oraz prezesów zarządów państwowych funduszy celowych¹⁶. Jej celem było zweryfikowanie przygotowania kandydatów, określenie warunków konkursu i jego przebiegu, a także wymagań na poszczególne stanowiska.

Obecnie art. 22 ustawy z 16.12.2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym¹⁷ określa warunki, jakie musi spełniać kandydat na członka organu zarządzającego spółki, przy czym w tym zakresie nie jest prowadzone postępowanie nazwane „konkursowym”, a postępowanie „kwalifikacyjne” w formie konkursu. Ta tendencja nazewnicza utrzymała się w aktualnej ustawie o służbie cywilnej¹⁸.

W polskim Kodeksie cywilnym znajdujemy określenie „przyrzeczenie publiczne” (potocznie zwane konkursem), przy czym nie występuje ono wprost w ustawie – Prawo zamówień publicznych¹⁹. Dla regulacji funkcjonującej w Kodeksie cywilnym, a przyjętej uprzednio w Kodeksie zobowiązań²⁰, pierwowzorem przyrzeczenia publicznego były regulacje znajdujące się już w kodyfikacji rzymskiej, tj. przyrzeczenie *stipulatio*²¹ oraz *pollicitatio*²² lub *promitto*, a zatem obietnice, w których głównym

¹⁵ T. Duraj, *Procedura konkursowego doboru kadr kierowniczych: problematyka prawna*, „Zeszyty Prawnicze” 2012/ 12(3), s. 80.

¹⁶ W ustawie z 27.07.2005 r. o przeprowadzaniu konkursów na stanowiska kierowników centralnych urzędów administracji rządowej, prezesów agencji państwowych oraz prezesów zarządów państwowych funduszy celowych (Dz.U. Nr 163, poz. 1362 ze zm.).

¹⁷ Ustawa z 16.12.2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 125 ze zm.).

¹⁸ Ustawa z 21.11.2008 r. o służbie cywilnej (Dz.U. z 2024 r. poz. 409 ze zm.).

¹⁹ Ustawa z 11.09.2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1320 ze zm.).

²⁰ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.P.P.P. Nr 82, poz. 598).

²¹ C. Kunderewicz, *Instytucje Justyniana – przekład*, Warszawa 1986, s. 180.

²² Instytucja ta, stosowana w prawie rzymskim, charakteryzowała się publicznym jednostronnym przyrzeczeniem na rzecz państwa w celu otrzymania zaszczytu lub dla religii. A. Ohanowicz, *Przyrzeczenie publiczne. Studium z prawa cywilnego* [w:] Alfred Ohanowicz. *Wybór prac*, oprac. A. Gulczyński, Warszawa 2007, s. 534.

elementem było wypowiedzenie ustalonych słów świadczących o tego rodzaju zobowiązaniu²³.

Przyrzeczenie publiczne w prawie polskim zostało uregulowane w tytule XXXVI k.c. i w takim brzmieniu funkcjonuje od 1946 r. Podstawą tej regulacji były przepisy z Kodeksu zobowiązań z 1933 r. Prawo stanowiło: „Kto ogłosi publicznie, że wypłaci nagrodę za wykonanie pewnej czynności, obowiązany jest dotrzymać przyrzeczenia”. Przepis ten brzmi prawie identycznie jak obecnie. Brzmienie przepisu nie zmieniło się zatem od przeszło 100 lat, co wydaje się jednoznacznie potwierdzać, że definicja przyrzeczenia została bezsprzecznie utrwalona.

W tradycji europejskiej można zauważyć dwojakość kwalifikacji przyrzeczenia publicznego, w części państw jest ono zaliczane do zobowiązań jednostronnych (jednostronne oświadczenie woli). Takimi przykładami są kodeksy cywilne niemiecki²⁴, czeski²⁵, włoski²⁶ czy szwajcarski²⁷. Przeważającą koncepcją jest postrzeganie takiego przyrzeczenia jako przejawu prawa kontraktowego cechującego zobowiązanie dwustronne (teoria oferty czy też umowy), co występuje między innymi we francuskim²⁸ k.c.

W polskim Kodeksie cywilnym możemy odnaleźć dwa rodzaje przyrzeczenia publicznego: zwykłe (np. przyrzeczenie nagrody za odnalezienie zguby czy zdobycie szczytu) oraz konkursowe (np. przyrzeczenie dzieł

²³ K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 1987, s. 9.

²⁴ 26 Bürgerliches Gesetzbuch, II, Recht der Schuldverhältnisse, Neunter Titel (Auslobung), § 657–661, https://de.wikisource.org/wiki/Bürgerliches_Gesetzbuch._Zweites_Buch._Recht_der_Schuldverhältnisse#Neunter_Titel_Auslobung (dostęp: 13.02.2025 r.).

²⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., Díl 16, Oddíl 1, Pododdíl 1 „Příslib odměny”, § 2884–2889 (Veřejný příslib), <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#cast4> (dostęp: 15.02.2025 r.).

²⁶ Codice civile, IV, Titolo IV „Delle promesse unilaterali”, art. 1987–1991 (promessa al pubblico), https://it.wikisource.org/wiki/Codice_civile/Libro_IV/Titolo_IV (dostęp: 15.02.2025 r.).

²⁷ Code des obligations, V, Première I, Titre I, Chapitre I, art. 8 (promesses publiques), https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/fr#a8 (dostęp: 15.02.2025 r.).

²⁸ Code civil, III, Titre III „Des contrats ou des obligations conventionnelles en général”, Article 1101–1369 (promesse de récompense, déclaration unilatérale de volonté), https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721 (dostęp: 16.02.2025 r.).

sztuki, osiągnięć nauki czy sportu, przy czym w tych przypadkach zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu cywilnego)²⁹.

Przyrzeczenie publiczne charakteryzuje się ogłoszeniem publicznym, dotyczy przyrzeczenia nagrody, wykonania określonej czynności (działania bądź zaniechania), a także zobowiązania dotrzymania przyrzeczenia. Zatem na podstawie prawnie danej obietnicy przyrzekający zobowiązuje się do wręczenia nagrody osobie, która spełni – w określony w obietnicy sposób – wymagania zawarte w treści przyrzeczenia publicznego.

Przyrzeczenie konkursowe, czyli przyrzeczenie nagrody za najlepsze dzieło (ewentualnie najlepszą czynność) jest określane mianem „przyrzeczenia nagrody”. Przedmiot konkursu określany jest przez przyrzekającego. Różnicą między przyrzeczeniem publicznym a konkursowym jest sposób wykonania czynności czy dzieła, gdyż przedmiot konkursu musi zostać wykonany najlepiej w gronie adresatów przyrzeczenia. O przyznaniu nagrody decydują przyrzekający lub kapituła konkursowa. Wówczas ocena o przyznaniu nagrody jest w jakimś aspekcie sumą subiektywnych ocen osób. Nieodłącznym elementem konkursu jest rywalizacja o miano „najlepszego wykonawcy”³⁰, choć zgodnie z treścią przepisu mowa jest o „najlepszym dziele”. W zakresie przyrzeczenia konkursowego istotnym elementem jest także fakt uczynienia tego przyrzeczenia elementem/zjawiskiem społecznym, ponieważ pobudza do rywalizacji grupę osób chcących wziąć w niej udział. Nadmienić trzeba także, że przed rokiem 1989 w Polsce konkurs był wykorzystywany głównie do celów ogólnospołecznych, w szczególności do rywalizacji produkcyjnej czy budowniczej³¹.

Warto tu wskazać na funkcje przyrzeczenia publicznego. Ma ono na celu zainteresowanie jak największej liczby osób osiągnięciem celu w postaci znalezienia zguby lub uzyskania najlepszego rezultatu pracy. Ciekawym

²⁹ K. Zawada [w:] *System prawa prywatnego*, t. 8, *Prawo zobowiązań – część szczególna*, red. J. Panowicz-Lipska, Warszawa 2011, s. 895.

³⁰ N. Gralewska, *Jurydyczna konstrukcja przyrzeczenia publicznego*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis” 2016/5(1), s. 243.

³¹ W. Piechocki, *Prawne zasady realizacji konkursów*, Warszawa 1976, s. 12.

poglądem głoszonym przez K. Krziskowską jest podnoszona przez nią teza, że nie można eliminować przyrzeczeń, które mogą wydawać się niemożliwe do zrealizowania przez człowieka³², a zatem należałoby postawić pytanie, przez kogo miałyby być one realizowane (skoro odbiorcami przyrzeczenia ma być ogół osób mogących je wykonać).

1.1. Oświadczenie woli jako samodzielne źródło zobowiązania przyrzekającego

W polskiej doktrynie wykształciły się dwa poglądy na temat charakteru zobowiązania przyrzekającego. Znaczna część ekspertów opowiada się za jednostronną teorią oświadczenia woli będącego źródłem zobowiązania (policytacyjną), ale są także zwolennicy teorii umownej, w której to oświadczenie woli stanowi ofertę skierowaną do pewnej liczby nieokreślonych osób. Aby uchwycić specyfikę i różnice w podejściach, najpierw zostanie przedstawione zagadnienie jednostronnego oświadczenia woli, a w dalszej kolejności pogląd związany z teorią umowną.

Teorię policytacyjną charakteryzuje element publicznego przyrzeczenia, którego zupełnie nie uwzględnia się w teorii umownej. Publiczne przyrzeczenie wygłoszone w formie obietnicy skierowanej do niezidentyfikowanej grupy odbiorców jest traktowane jako zobowiązanie przyrzekającego do wydania nagrody za wykonanie usługi bądź dzieła.

Załączków teorii, z której można wprost wyprowadzać przyrzeczenie publiczne jako jednostronne oświadczenie woli, należy upatrywać w propozycji przedstawionej przez E. Tilla u progu XX w. E. Till przedstawił sprawę ujęcia zagadnienia przyrzeczenia w części kodeksu dotyczącej zobowiązań w tytule poświęconym jednostronnym aktom prawnym³³. Propozycja tego przepisu przewidywała, że „kto ogłosi publicznie, że wypłaci nagrodę za spełnienie pewnej czynności, obowiązany jest do-

³² K. Krziskowska [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. V, *Zobowiązania. Część szczegółowa* (art. 765–921(16)), red. M. Fras, M. Habdas, LEX 2018, komentarz do art. 919.

³³ E. Till, *Polskie prawo zobowiązań – projekt wstępny z motywami*, Lwów 1923, s. 13–14.

trzymać przyrzeczenia”. Utrzymanie niemalże identycznego brzmienia poparł także R. Longchamps de Bérrier³⁴, a przepis w prawie niezmienionej formie funkcjonuje do dziś. Zwolennikiem teorii policytacyjnej był także A. Ohanowicz³⁵, wskazujący na wolę przyrzekającego jako źródło zobowiązania, to jest publicznie przyrzeczonej obietnicy³⁶. Stanowisko to utrwalają K. Zawada, Z. Radwański i W. Pietrzykowski.

Stan powiązania między przyrzekającym a adresatem następuje w momencie publicznego ogłoszenia o nagrodzie, zważywszy na to, że jest to jednostronna czynność prawna, a zobowiązana do świadczenia jest tylko jedna strona. Zrealizowanie dzieła lub usługi powoduje ziszczenie się postawionego warunku, a co za tym idzie zindywidualizowanie czy też określenie osoby wierzyciela. W rozważaniach dotyczących teorii jednostronnej kwintesencją nie jest konieczność wywołania skutków prawnych przez przyrzekającego³⁷. Ponadto adresaci przyrzeczenia nie muszą spełniać szczególnych wymagań³⁸.

Teoria umowna, zwana także „ofertową”, cały ciężar przyrzeczenia przekłada na przedstawienie oferty – dopiero na podstawie zawarcia umowy powstaje konieczność złożenia niejako dwóch oświadczeń woli, aby przyjąć przyrzeczenie zobowiązania. Istnieje pogląd, że reklama stanowi swego rodzaju przyrzeczenie i że ta kwestia powinna być uregulowana w odmienny sposób³⁹. Na traktowanie reklamy jako przyrzeczenia może wskazywać jej adresat, czyli ogół ludzi, do których jest skierowana, jednak sugeruje się, aby traktować to jako zaproszenie do zawarcia umowy. Od przyrzeczenia odróżnia reklamę kwestia przyjęcia, bo w razie wątpliwości „uznaje się reklamę za ofertę ulegającą milczącemu przyjęciu”⁴⁰.

³⁴ R. Longchamps de Bérrier, *Zobowiązania*, Poznań 1948, s. 193.

³⁵ Do czołowej grupy zwolenników teorii policytacyjnej należeli także komentatorzy kodeksów: J. Namitkiewicz, *Kodeks zobowiązań. Komentarz dla praktyki*, t. I, Łódź 1949, s. 154; *Kodeks zobowiązań. Komentarz*, oprac. J. Korzonek, I. Rosenblueth, Kraków 1936, s. 251.

³⁶ A. Ohanowicz, *Przyrzeczenie publiczne*, Poznań 1920, s. 576.

³⁷ N. Gralewska, *Jurydyczna konstrukcja...*, s. 255.

³⁸ K. Zawada [w:] *System prawa prywatnego...*, s. 922.

³⁹ Pogląd głoszony przez L. Domańskiego, *Instytucje Kodeksu zobowiązań. Komentarz teoretyczno-praktyczny. Część ogólna*, Warszawa 1936, s. 493.

⁴⁰ L. Domański, *Instytucje Kodeksu zobowiązań...*, s. 494.

Zgodnie z poglądem L. Domańskiego, stosunek prawny, jaki powstaje między adresatem i przyrzekającym, można określić mianem „zlecenia”⁴¹. Kiedy dokładnie można mówić o przyjęciu oferty? Należy tu wskazać oświadczenie woli przed rozpoczęciem działania, a po ogłoszeniu – rozpoczęcie wykonywania czynności, wykonanie czynności i ukazanie rezultatu⁴². Wątpliwe pod względem celowości wydaje się przyjęcie, że do zawarcia umowy dochodzi po przyrzeczeniu, a przed rozpoczęciem działania. W takim przypadku o nagrodę mogłyby ubiegać się tylko osoby, które zawarły uprzednio umowę z przyrzekającym, to zaś spowodowałoby, po pierwsze, ograniczenie liczby osób biorących udział w konkursie, a po drugie wybór najlepszego dzieła dokonałby się tylko w kręgu osób biorących w nim udział, a nie ze wszystkich możliwych osób. Przypomnijmy tu, że celem jest na przykład znalezienie określonej rzeczy. W takim układzie przyrzeczenie zawierane byłoby z osobą, która się do tego zobowiązała, ale jeszcze nie wykonała działania, co w konsekwencji nie miałoby sensu w odniesieniu do przyrzeczenia publicznego. Możliwe jest oczywiście przyjęcie konstrukcji zawarcia umowy warunkowej, to jest przyznanie nagrody za wykonanie dzieła, jednak wydaje się to nietrafionym rozwiązaniem⁴³.

Zgodnie z poglądem A. Ohanowicza zobowiązanie przyrzekającego ma się odnosić tylko do osoby, która dopełni warunków w przyrzeczeniu wymienionych. Przed ich spełnieniem osoba ta pozostaje nieoznaczona, a samo oświadczenie gotowości spełnienia nie daje jeszcze legitymacji do wejścia w stosunek obowiązkowy. Drugą opcją – nie mniej wątpliwą – jest to, że przyjęcie oferty następuje w momencie rozpoczęcia wykonywania czynności. Z punktu widzenia przyrzekającego nie jest to istotne, ponieważ celem przyrzeczenia jest nagrodzenie adresata, informacje o wykonywaniu przez niego czynności nie są z tej perspektywy istotne. Teoria umowna powoduje także powstanie trudności dowodowych w zakresie momentu zawarcia umowy. A. Ohanowicz wskazuje na sytuację, w której do oświadczenia woli może dojść także po wykonaniu

⁴¹ L. Domański, *Instytucje Kodeksu zobowiązań...*, s. 495–496.

⁴² A. Ohanowicz, *Przyrzeczenie publiczne...*, 2007, s. 571.

⁴³ A. Ohanowicz, *Przyrzeczenie publiczne...*, 2007, s. 571; K. Zawada, *Przyrzeczenie publiczne...*, s. 160.